

DEVETI KONGRES JUGOSLAVENSKIH SLAVISTA

Na Bledu je od 17. do 21. listopada 1979. održan Deveti kongres jugoslavenskih slavista. Okupilo se oko 700 delegata, znanstvenih i prosvjetnih radnika, iz svih republika i pokrajina. Ukupno je podneseno oko 130 što znanstvenih što stručnih referata.

Prvoga se dana u plenumu izvještavalo i raspravljalo o stanju i rezultatima slavistike u pojedinim republikama i pokrajinama u zadnjih deset godina i o položaju i perspektivama nastave jezika i književnosti u usmjerenom obrazovanju.

Govoreći o stanju slavistike izvjestitelji su se ili zbog koncepcije izlaganja ili zbog ograničenosti raspoloživim vremenom ili pak zbog toga što je prvo drugim organizacijski bilo uvjetovano uglavnom zadržavali na izvještavanju o jezikoslovnoj slavističkoj djelatnosti, a slavističku su djelatnost u području znanosti o književnosti ili potpuno izostavljali ili su je doticali tek usputnim i sumarnim informacijama. Jedino je za pregled slavistike u SR BiH bilo predviđeno vrijeme za odvojena izlaganja: najprije o lingvistici, a zatim o nauci o književnosti.

Pregled se slavističke djelatnosti u većini izvještaja iscrpljuje nabrojanjem važnijih stručnih i znanstvenih publikacija objavljenih u proteklom desetogodišnjem razdoblju, osvrtom na rad ustanova na planiranim znanstvenim projektima i stručnim zadacima i obavješću o organizaciji i održavanju znanstvenih skupova republičkog, jugoslavenskog i međunarodnog značaja u pojedinim sredinama. U dublju se kritičku analizu i ocjenu stanja slavističke znanosti u nas uglavnom nije ulazilo. Izuzetak je jedino izvještaj o razvoju serbo-kroatistike u Bosni i Hercegovini. U tom se izvještaju ne iznose podaci, nego se pokušava u teoriji i praksi opisati složena sociolingvistička problematika na području Bosne i Hercegovine. Ostaje međutim u najmanju ruku diskutabilno koliko taj izvještaj, takav kakav jest: razvučen i u mnogim zaključcima jednostrano simplificiran, uopće može objektivno prikazati složenost te problematike. Stoga

ga i valja shvatiti više kao osobni izraz nekih stavova njegova autora nego kao pokušaj objektivnoga analitičkog pristupa postojećim problemima.

Između mnoštva objavljenih radova navedenih u izvještajima uz već poznata leksikografska djela kao što su veliki Akademijin povijesni *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* i suvremeni *Rečnik srpskohrvatskog književnog jezika* Maticе srpske valja izdvojiti i nekoliko novijih jezikoslovnih djela općenitijeg značenja, srodnih ili po pristupu ili po tematici. To su dvije u odnosu na dosadašnju našu gramatičku tradiciju suvremenijim lingvističkim pristupom ostvarene gramatike: *Slovenska slovnica* Jože Toporišiča i *Priručna gramatika hrvatskog književnog jezika* grupe znanstvenih radnika Instituta za filologiju i folkloristiku u Zagrebu, zatim *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika* (u četiri knjige) Petra Skoka i *Etimološki slovar slovenskega jezika I* (A—J) France Bezljaja.

U popodnevuom su plenarnom zasjedanju podneseni referati o položaju nastave jezika i književnosti u usmjerenom obrazovanju. I u referatima i u diskusiji kritički se raspravljalo o programima po kojima se nastava jezika i književnosti sada izvodi. Nakon plenarnog zasjedanja rasprava je o toj problematici nastavljena i u sekcijama. Primjedbe su uglavnom ove: i u cjelini je i distributivno nedovoljan broj sati za ostvarivanje obrazovnih i odgojnih ciljeva u pojedinim fazama obrazovno-odgojnog procesa, količinski je neravnomjeran i psihofizičkim sposobnostima učenika neprimjeren raspored nastavnog gradiva, stručno je i metodički neusklađen pristup nastavi jezika i književnosti u osnovnom, s jedne strane, i srednjem usmjerenom obrazovanju, s druge, nedovoljna je, zatim, spremnost pa i osposobljenost nastavnika za suvremeniji pristup nastavi jezika i književnosti, što je dobrim dijelom uvjetovano i oskudicom u udžbeničkoj i priručničkoj literaturi na tom području. Poseban je pak problem usklađivanja zajedničkih osnova programa na međurepubličkoj razini. Sva su ta i još neka druga pitanja formalirana u pod-

nesku, koji je Skupština Saveza slavističkih društava Jugoslavije primila kao prijedlog upućen našoj stručnoj i društvenoj javnosti na raspravu i rješavanje.

Nakon plenarnog zasjedanja radilo se u sekcijama.

Najveći je broj referata prijavljen u sekciji za književnost i jezik u NOB-u. Pristup se toj temi kretao u rasponu od načelnih idejnih, etičkih i poetičkih pitanja usmenoga i umjetničkog književnog stvaralaštva u vrijeme NOB-a i njihova uklapanja u širi revolucionarni kontekst literature otpora, preko informativnog prikaza o postojanju i bitnim značajkama pojedinih žanrova i rodova tog stvaralaštva u tom razdoblju, do pokušaja analitičkog književno-teorijskog uvida u autentičnu strukturu umjetničkog iskaza nekih pojedinačnih ostvarenja. Izlaganja u svim referatima nisu, dakako, bila na jednakoj znanstvenoj pa ni stručnoj razini. U mnogima je izrečeno mnogošta već otprije poznatoga, mnogi su se zaustavljali na iznošenju faktografskih podataka, a i mnogi od onih koji su pokušavali postaviti neke nove teze nisu te teze uvijek — zbog odsutnosti izričitih metodoloških postupaka — uspijevali učiniti znanstveno argumentiranim i, konačno, empirijski uvjerljivim sustavom tvrdnji o predmetu istraživanja. Jednom riječju: viškom se impresionističkoga pristupa nadomještao manjak egzaktnoga.

Malen je broj referatskih izlaganja u toj sekciji na koja se izrečeni sud ne odnosi. Među takvima su referat Josipa Bratulića *Dijalektalni tekstovi u NOB-i Istre* i referat Ante Stamaća *NOB kao tema i splet motiva u poslijeratnome hrvatskom pjesništvu*. U Bratulićevu se referatu izbor dijalekta kao funkcionalno najautentičnijeg umjetničkog izraza na tlu Istre u borbi protiv fašizma argumentirano tumači i »opravdava« specifičnošću povijesno-sociološke situacije. U takvoj situaciji izbor je dijalekta značio daleko radikalniju opredijeljenost prema zbivanjima nego što bi to u času značio izbor (hrvatskoga) književnog jezika. O izboru kao bitnom pjesničkom i ljudskom opredjeljenju

prema događajima riječ je i u Stamaćevu referatu. Riječ je tu doduše o nešto drukčijem izboru, o izboru vrste stiha kao bitnog strukturnog elementa pjesničkog iskaza, no narav je tih dvaju izbora u osnovi ista ili bar jednakovrijedna.

Nekoliko je poticajnih referata podneseno i u sekciji na kojoj se raspravljalo o razinama jezične strukture. Stjepan Babić predlaže novi, jednostavniji model razvrstavanja glagola u vrste i obrazlaže njegove prednosti pred dosadašnjima. Radoje Simić iznosi zanimljiva zapažanja o gramatičkoj kumulaciji s lingvističkog i stilističkog gledišta, Ljubomir Popović analizira pojave višeznačnosti u vezi s koordinativnim sintagmama pokušavajući otkriti modele za njihovo otklanjanje, Ivo Pranjković govori o problemu koordinacije složenih rečenica u južnoslavenskim gramatičkim priručnicima. I to bi, uz možda još pokoji referat, u toj sekciji bilo sve što je vrijedilo čuti.

Vrijedilo je vjerojatno čuti i još neke referate u ostalim sekcijama, kao što su npr. međuknjiževne veze, metodika i didaktika, sociolingvistika, dijalektologija i normiranje, literarna teorija i interpretacija i međujezične i međudijalekatske pojave. Sekcije se međutim nisu održavale u jednoj zgradi nego u pet odvojenih dvorana pa je time »stizanje« na neke referate i »nepropuštanje« drugih praktički bilo onemogućeno. To je, uostalom, i najveći tehnički nedostatak u organizaciji ovog kongresa.

Na osnovi iskustva s ovim kongresom i s nekim drugima takvog karaktera postavlja se međutim i jedno mnogo ozbiljnije i suštinsko pitanje, pitanje naime smisla i svrhe održavanja takvih mamutskih kongresâ bez jasno određenog znanstvenog profila. Ne bi li možda bilo svrhovitije da je većina referata umjesto u sekcijama pročitana na kakvim odvojenim stručnim savjetovanjima, a za kongres da su bila predviđena isključivo znanstvena izlaganja koja bi pridonijela unapređivanju slavističke znanosti u nas?